

**ВИЛХЕЛМ ДИХТЕР, ЯЦЕК
КУНИЦКИ
УБИЙСТВО С АТОМИ**

Превод от полски: Виолета Косева, 1997

chitanka.info

Героят трябва да бъде англичанин. Криминалните истории искат тайнственост. Авторът създава от почитаемите си сънародници убийци и детективи. След това разтваря действието в лондонска мъгла и всички трябва да са доволни.

В един от домовете из покрайнините на голямата метрополия двама разговарят помежду си. Никой не им пречи до самия край на разговора. Този, който заговаря пръв, носи тъмни очила.

— Утре напускам Англия. По твое желание загубих тук две седмици. Две седмици в тази стая, старче.

— Къщата е хубава.

— Имах си хас, срещу осем хиляди лири!

— Значи напускаш Англия?

— Да. Ще ме изпратиш ли на летището? Пет години не си стъпвал тук, а през тези две седмици идваш всеки ден. Стаята е приятна, прав ли съм, старче? Но аз не бих прекарал в нея и ден, та ако ще да е за нейно величество. Докато на теб посветих две седмици. За какъв дявол?

— Преди две седмици в тази стая...

— Знам.

— ... беше убит човек.

— Ти си луд! Аз съм сляп и не видях нищо, когато този проклет висящ канделабър^[1] се стовари отгоре му. Беше нещастен случай. Ти и останалите, които бяха на приема, видяхте как стана. А аз не видях.

— Кой покани Джеймс Патън на приема?

— Какво те засяга?! Да не си ченге? Инспекторът вече беше тук и следствието приключи.

— И все пак, кой покани Патън?

— Жена ми.

— Имаш очарователна жена, Грабле.

— Остави я на мира.

— Сега е при майка си, кога ще се върне?

— Не е твоя работа.

— Отдавна ли се познаваха?

— Слушай, старче...

— Не искаш да говорим. Тогава си тръгвам.

— Остани.

— Искаш да ми разкажеш нещо ли? Може би за работата си?

— Все едно, ти нищо не разбираш от нея. Както аз от убийства. Аз изучавам кристалите, мисля само за тях. Да ти разкажа ли за кристалите?

— Давай.

— Ами... те са архитектурата на природата. Кристалите на солите или металите са направени от малки частици. Да вземем например кварцовия кристал. Виждал ли си, старче, птици в небето?

— Виждал съм, Грабле.

— Виждал ли си ги как кръжат?

— Да.

— Кръжат безредно, като при газовете. Там атомите бягат един от друг. А през есента птиците отлитат от Англия. Подредени една до друга, всички заедно прелитат Канала — това е картината при течностите. Понякога обаче птиците като че ли застиват в небето, без да се движат...

— Да, само едва забележимо махат с крила.

— Много е важно, че махат. Напомни ми за това, когато свърша. Застиналите атоми са като точки в небето — това е твърдото тяло.

— Но птиците махат с крила, Грабле.

— Атомите пък трептят. Не с размах като при газовете или течностите, но има трептене вляво и вдясно, нагоре и надолу, много бързо...

— И в онзи канделабър ли?

— Да, във всички твърди тела.

— Грабле, ще те прекъсна. Аз вече знам кой е убиецът.

— Ти не ме слушаш.

— Когато канделабърът падна, всички се разбягаха. Но Джеймс Патън беше вече мъртъв.

— Да, това беше тежък канделабър, бронзов. На него бе гравирано „Дамоклев меч“. Всички гости се извървяха да го разгледат, но той се стовари точно върху Патън. Малшанс.

— Внимателно слушах какво разказваш за кристалите. Много сполучливо нарече кристалите „архитектура на природата“.

— Да, там цари ред, непознат за хората. Всеки атом си има място и никога не заема чуждо. Птиците стоят неподвижни в небето и махат с крила, но те могат да създават и определени рисунки, фигури. Когато

атомите създават постоянна фигура при определена симетрия, тогава възниква кристалът.

— А какво има между атомите?

— Почакай. Да вземем например повече птици. До всяка птица, рееща се в небето, да си представим още три, четири, десет. Нека не птиците, а групите от птици създават фигурите. Защото кристалът не е подреден строеж на отделни атоми, а на група атоми. Тези групи се наричат възли на кристала.

— И какво има между възлите?

— Нищо. Пустота. Истински вакуум.

— А откъде знаем, че е точно така?

— Ако на вратата няма процеп за ключа, светлината не може да мине през нея. Ако кристалът е плътен, лъчите биха се спрели в него. А те минават през вакуума като през ключалката.

— Кристалът е порест, така ли?

— Като всичко в природата... Утре напускам Англия, старче. И ще оставя тук един британец, влюбен в кристалите като мен.

— Не, ти повече не обичаш никого и нищо.

— Така е, твърде много проблеми съм решил в своя живот...

— И преди две седмици...

— Ти като че ли ме обвиняваш.

— Всички, които наобиколиха убития, бяха поразени от случилото се. Стори ми се, че само твоята жена разбра всичко и почувства, че е изпълнена съдбовна закана.

— Остави я на мира!

— Ти остана във фотьойла, нали си спял. Но жена ти не притича към теб. А би било логично точно това да е нейната първа реакция. Тя се страхуваше, страхува се и сега, затова е при майка си.

— Жена ми ли подозираш?

— Грабле, по-добре продължи да разказваш за кристалите.

— Не си мисли, че направляваш разговора ни. Говоря каквото си искам и се чудя на глупостта ти. Кристалите са като бреговете, като бреговете на Англия например. А възлите са Лондон, Глазгоу, Ливърпул. От височината на птичия полет бреговете са сякаш неподвижни, неподвижни са и градовете, възлите на кристала. Но ако се вгледаш...

— Грабле...

— Моля?

— Нищо.

— В кристала е същото. Възелът — това е атом около атома. Всеки атом има свое движение, което нарекох трептене. Трептят атомите, ядрата им, електроните. Възелът е такъв, сякаш земята под града се тресе. Но има и тълпа, тълпа от електрони, разположени между атомните ядра във възела.

— Кой пръв се е сетил за това?

— Пиер Кюри. Този, който след това се ожени за Мария.

— И никога не е виждал тези възли и електрони?

— Не. Невъзможно е да се видят дори при добро зрение.

— Прав си, има още за какво да се мисли. Ти помисли, аз също ще помисля.

— Какво искаш да кажеш?

— Отдавна знам, че Джеймс Патън беше любовник на жена ти.

— А защо не ми го каза по-рано?

— И ти го знаеше, Грабле!

— Жалко, че никога не съм го виждал. Даже името му не знаех. Знаех само, че тежи 86 килограма.

— Луд ли си?!

— Жена ми не криеше от мен писмата си и разните хартийки. Тъй де, защо да ги крие? Веднъж случайно намерих в чантата ѝ билет. Нали знаеш, от онези, дето ги отпечатва автоматичната теглилка. Теглото беше набито върху картоната. Погладих с пръсти и го прочетох. Жена ми не тежи 86 килограма. Имаше и дата — първи юни.

— Жена ти замина веднага след смъртта на Патън. Тя се страхува.

— Страхува ли?

— Да, изплаши се от полицията и избяга от Лондон. По това хората се различават от кристалите. Електронът бяга във възела, а тя — от възела.

— Говориш глупости. Тя не е убила Патън.

— А кой?

— Кандеабърът. Беше нещастен случай. Освен това електроните могат да излизат от възлите. Кристалите са Англия, възлите — градовете. Представи си някакъв Гъливер да сграбчи Острова от Канала до Шотландия и да го смачка, тогава Лондон ще се

приблужи до Глазгоу. От градовете ще хукнат тълпи и ще бягат към границата с водното пространство. И ако този Гъливер направи мост, всички ще избягат на континента. Разбираш ли ме, старче?

— Продължавай.

— За да се притисне кристал, не е нужен Гъливер. Достатъчна е някаква тежест. А ако кристалът е кварц... Казах ли ти, че кварцът също е кристал? Та тогава от възлите ще хукнат електрони към границите на кристала. А мостът? Какво ще стане с моста? Електроните ще минават през него, а движението на електроните е електрически ток. Ще се появи електрическо напрежение. И колкото по-силно притискаш кварца, толкова по-високо е напрежението. Това е всичко, което можеш да разбереш без математика. За мен беше удоволствие да ти разкажа...

— А за мен да те слушам, Грабле. Сега знам — твоята жена не е убила Джеймс Патън. Тя няма мотив да го убива, особено на прием. Може би по-правдоподобно е самият Патън да е дръпнал канделабъра върху главата си.

— Глупости. Беше нещастен случай. Хайде да свършваме. Пожелай ми здраве и си върви у дома.

— Само кварцът ли дава електрическо напрежение при натиск?

— Не, другите кристали също. Нарича се пиезоелектричество.

— И високо ли е това напрежение?

— Не, съвсем слабо.

— Жалко.

— Защо жалко? То може да се усили. Нищо по-лесно от това.

— И къде се използва пиезоелектричеството?

— С негова помощ например можеш да измериш налягането в парен котел. Или деформациите в цилиндъра на дизелов двигател.

— Дай още примери, Грабле!

— А също и вътрешните напрежения в цевите на пушки или оръдия. Ако кварцът на Земята свърши, ще прекратят работа много лаборатории и заводи.

— Но ще остане все пак малко на едно място.

— Така ли, къде?

— Насред тази стая.

— Не се ли страхуваш, че канделабърът ще падне върху теб?

— Вече е закачен здраво.

— И преди беше закачен здраво.

— Но тогава под него стоеше Джеймс Патън. Грабле, могат ли кристалите да измерват тежест?

— Аз не съм енциклопедия, че да знам всичко.

— Днес ме нарече глупак, но сбърка. Рече, че не аз насочвам разговора — така е. Бутахме го заедно. Впрочем, за кристалите можеше да ми разкаже всеки друг специалист, но ти сам настоя. Благодаря. Ти си убиец, Грабле. Не се страхуваш да седиш под канделабъра, защото си само 75 килограма, а не 86 като Джеймс Патън. Твоята жена наистина се страхува, но не от полицията, а от теб, Грабле. Ти произнесе смъртната присъда, ти я изпълни. Никой освен жена ти не познаваше Патън, дори ти не го познаваше. Но знаеше, че тежи 86 килограма. Под подовата настилка има кварцова пластина, нали?

— Провокираш ме, старче.

— Няма защо, Грабле. Ако искаш, мога да разкъртя паркета, точно на мястото, над което виси канделабърът. И ще намеря пластината. От нея са изтеглени жички към стената и терасата. Там напрежението се усилва. Твоят канделабър е висял не на кука, а на жица, която в определен момент е трябвало да се скъсва. И тя се скъсва! Когато върху кварцовата пластина под паркета стъпва човек с тегло 86 килограма. Ти сам обърна внимание на надписа „Дамоклев меч“ върху свещника. Всички присъстващи на приема отидоха да видят надписа. Когато обаче под канделабъра се е оказал Джеймс Патън, кварцът е изпратил своя импулс — точно толкова силен, че жицата на свещника да се нагрее и да се скъса. Когато отново поставяха канделабъра, видях, че краищата на проводниците са разтопени.

— Говориш глупости, старче. Не е изключено Патън да се е претеглил с палто, тогава теглото нямаше да съвпадне.

— Не. Ти сам каза — измерил е теглото си през юни. Значи е бил по сако. На приема също беше по сако. Само в едно ти дяволски рискува — можеше да има и друг с тегло 86 килограма. Но ти провървя. Няма полиция в света, която да разбере как е извършено това престъпление. При такова страхотно алиби — ти си сляп, ти нищо не виждаш. Но всичко си подготвил сам. Сигурно дълго си се подготвял.

— Да, старче, много дълго.

— Ти рече, че утре напускаш Острова. И когато го напуснеш, тук ще оставиш един британец, който вече обича кристалите.

---

[1] Голям свещник, полилей ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.